

VALUATION OF CHILDREN'S RIGHTS IN MATHEMATICS AT PRIMARY EDUCATION

VALORIFICAREA DREPTURILOR COPIILOR ÎN CADRUL DISCIPLINEI MATEMATICA LA NIVELUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR

Lilia CÎRLAN,

lector universitar, UPS „I. Creagnă” din Chișinău

CZU: 373.3.016:51

Summary: The fundamental right of students is the right to education which includes, in particular, the right: to choose the educational institution in which they wish to study, to be provided, in accordance with the law, with textbooks, health care, food, transport services, the right to study according to individual plans; have access to information; it benefits from social and medical protection and assistance under its law it also enjoys other rights enshrined in the institutional regulations. Also, a child has the right to respect for his human dignity, to freedom of conscience, to information, to the free expression of his own opinions and beliefs.

Rezumat: Dreptul fundamental al elevilor este dreptul la educație care include, în mod special dreptul: să aleagă instituția de învățământ în care doresc să învețe, să fie asigurați, în condițiile legii, cu manuale, asistență medicală, alimentație, servicii de transport, dreptul la studii conform planurilor individuale; să aibă acces la informație; beneficiază de protecție și asistență socială și medicală în condițiile legii ei beneficiază și de alte drepturi consemnate în regulamentele instituționale. De asemenea, un copil are dreptul la respectarea demnității sale umane, la libertatea de conștiință, la informare, la libera exprimare a propriilor opinii și convingeri.

Key words: children's rights, the right to education, differentiated education, individualized education

Cuvinte-cheie: drepturile copiilor, dreptul la educație, instruire diferențiată, instruire individualizată

Odată cu înscrierea în clasa întâi copilul obține o altă funcție socială el devine elevul, odată cu aceasta el trebuie să se adapteze la noua sa funcție socială, își formează competențe elementare de învățare, actualizează și sistematizează cunoștințele și capacitățile specifice matematice dobândite în preșcolaritate, dezvoltă raționamentul și limbajul specific matematic [9, p.9] de rând cu toate capătă o mulțime de noi responsabilități. Însă, pe lângă responsabilități, copilul mai are și drepturi. Codul Educației al Republicii Moldova, Capitolul II Drepturi și obligații. în Articolul 136 sunt enumerate drepturile fundamentale ale elevilor care trebuie respectate, iar în articolul 137 sunt stipulate obligațiunile lor [10]. Dreptul fundamental al elevilor este dreptul la educație care include, în mod special dreptul: să aleagă instituția de învățământ în care doresc să învețe, să fie asigurați, în condițiile legii, cu manuale, asistență medicală, alimentație, servicii de transport, dreptul la studii conform planurilor individuale; să aibă acces la informație; beneficiază de protecție și asistență socială și medicală în condițiile legii ei beneficiază și de alte drepturi consemnate în regulamentele instituționale. De asemenea, un copil are dreptul la respectarea demnității sale umane, la libertatea de conștiință, la informare, la libera exprimare a propriilor opinii și convingeri.

Astfel, reieșind din cele stipulate anterior, abordarea unei pedagogii diferențiate în cadrul predării-învățării disciplinelor școlare este Conform savanților Diaconu A. și Aprodu D. „o pedagogie individualizată care recunoaște elevul ca persoană având reprezentările sale proprii despre situația de formare; o pedagogie variată care propune un evantai de demersuri, opunându-se astfel mitului identitar al uniformității, al falsei democrații, conform cărora toți trebuie să muncească în același ritm, în aceeași durată și urmând aceleași itinerarii” [4, p. 10].

Abordarea personalizată a prevederilor curriculare și a tuturor componentelor este nu altceva decât o instruire și educație diferențiată [4, p. 64].

Organizarea și desfășurarea procesului de predare-învățare cu un elev sau un grup de elevi având la bază strategii didactice ce corespund și sunt adaptate la posibilitățile diverse ale lor, la capacitățile lor diferite de înțelegere și de lucru proprii unor grupuri de elevi sau chiar fiecărui elev în parte este nu altceva decât instruirea diferențiată. [8].

Aceste două concepțe diferențierea și individualizarea instruirii sunt două noțiuni mai vechi ce, dar mereu actuale, ce au declanșat interesul savanților din domeniul științelor ale educației, deoarece elevii se deosebesc unii de alții nu doar fizic, dar și în ceea ce privește modul lor de a gândi, de a fi, prin capacitatea și ritmul de învățare, prin atitudinea față de aceasta [6, p. 146]. Astfel diversitatea și unicitatea umană a pus în fața științelor educației problema majoră legată de diferențierea și individualizarea procesului instructiv-educativ, *fiind un factor primordial pentru formarea unei personalități*.

În ultima perioadă s-a extins și modalitatea de abordare a instruirii diferențiate. În această ordine de idei putem să evidențiem următoarele: elevul beneficiază de o asistență complexă: psihologică, pedagogică, medicală și socială; particularitățile psihopedagogice și fiziologice stau la bază în cadrul activităților instructiv educative, oferind cadrului didactic posibilitatea de a le aborda diferențiat.

Într-un sistem educațional democratic trebuie să fie respectată personalitatea și individualitatea fiecărui elev, astfel, cadrul didactic ar trebui să-și structureze activitățile didactice ținând cont următoarele cerințe:

- fiecare elev are dreptul de a fi diferit sau dreptul la diversitate este un drept fundamental al omului;
- în cadrul activităților cadrul didactic trebuie să valorifice maximal potențialul individual al fiecărui elev;
- el trebuie să asigure condiții de recunoaștere și respectare a diferențelor de capacitate înăscută și dobândită, adică să ofere egalitate de șanse la educație pentru toți discipolii;
- să țină cont de aptitudinale, nevoile, posibilitățile, problemele, interesele de cunoaștere ale elevilor care sunt o necesitate a educației pentru toți și a educației pentru fiecare [4, p.7].

O abordare diferențiată a procesului instructiv-educativ ține de adaptarea conținuturilor de învățare, a formelor de organizare a clasei, al strategiilor didactice și de evaluare aplicate - la nivelul și posibilitățile distincte ale elevilor, la abilitățile de înțelegere și învățare, la ritmul de lucru al elevilor și al fiecărui dintre ei în particular [8].

Includerea în conținutul disciplinei matematica a inovațiilor și cuceririlor acumulate pe parcursul anilor, predarea-învățarea ei într-o manieră nouă înseamnă în primul rând, modernizarea învățământului matematic.

În concepția didactică a disciplinei matematica pentru învățământul primar, este stipulat scopul major în formarea competențelor specifice, dezvoltarea armonioasă a personalității copilului de vârstă școlară mică în vederea asigurării premiselor pentru integrarea școlară la nivelul gimnazial, cât și pentru incluziunea socială și inserția profesională de perspectivă [5, p. 62].

În contextul Codului Educației al Republicii Moldova, ECD este abordată ca un proces dinamic, holistic, continuu și complex de determinare și valorificare a particularităților individuale de învățare ale copilului în vederea sporirii performanțelor lui individuale. Astfel, ECD reprezintă un sistem de eficientizare permanentă și diferențiată a predării, învățării și evaluării prin introducerea criteriilor și descriptorilor, fără acordarea notelor [1, p.6].

Stabilirea unor repere metodologice în predarea-învățarea matematicii presupune o anticipare concretă a direcțiilor de evoluție a învățământului matematic la nivelul învățământului primar.

Didactica matematicii pentru învățământul primar acordă un loc prioritar parametrilor metodologici ai acțiunii educaționale, în speță complexului de metode, tehnici și procedee didactice, precum și utilizării mijloacelor de învățământ [9].

Strategiile didactice prin care se realizează instruirea diferențiată presupune o varietate de forme și diverse modalități de lucru pentru organizarea activității de predare-învățare-evaluare a matematicii prin îmbinarea celor trei forme de activitate (individuală, frontală și de grup).

Cadrul didactic trebuie să urmărească aplicarea întregului sistem indiferent de formele de activitate matematică pe care le desfășoară elevii. Sunt situații când în diferite forme de activitate se dau exerciții care presupun toate gradele de dificultate, lăsându-le elevilor posibilitatea de a rezolva numai unele dintre ele. La fel se poate proceda și în rezolvarea problemelor, unde se pot formula sarcini multiple: de analiză, apoi de a rezolva prin alt procedeu, de a pune în exercițiu, de a compune o problemă asemănătoare.

Un real folos în abordarea diferențiată a elevilor o poate fi asigurată prin utilizarea fișelor de lucru independent, astfel asigurând caracterul individual și independentă al învățării, valorificând ritmul propriu de lucru al fiecărui elev, conform nivelului său de posedare a cunoștințelor și a competențelor formate.

În cadrul lecțiilor de matematică în clasele primare, pot fi aplicate fișele de lucru independent cu un conținut diferențiat, în funcție de subiectul propus. Aceasta va facilita formarea competențelor specifice matematice, a cunoștințelor pe căi cât mai accesibile diferitor grupuri de elevi, nivelului lor de dezvoltare intelectuală.

Munca diferențiată în cadrul lecțiilor de matematică în clasele presupune aplicarea diverselor tipuri de fișe, acestea pot conține: sarcini de predare-învățare a unui conținut nou; sarcini prin care se verifică o noțiune sau definiție învățată; sarcini de înțelegere a cunoștințelor învățate; sarcini de aplicare a cunoștințelor învățate; sarcini de recuperare; sarcini de dezvoltare; sarcini pentru autoevaluare.

Aplicarea fișelor în cadrul predării-învățării-evaluării la disciplina matematica în clasele primare au următoarele valențe:

- activează elevul – deoarece fiecare lucrează și realizează un produs școlar într-un ritm propriu;
- responsabilizează elevul – rezultatul este o demonstrație a performanței atinse, o proprie răspundere pentru produsul realizat;
- oferă posibilități de stimulare a creativității elevilor;
- asigură formarea competențelor specifice matematice;
- permite cadrului didactic să evalueze progresul elevilor.

În dependență de tipologia lecției și în conformitate cu obiectivele urmărite fișele de muncă independentă pot fi aplicate la diferite etape ale lecției. Aceste fișe de muncă independentă pot avea diferite scopuri. Astfel, există fișe de dezvoltare și de consolidare a cunoștințelor, fișe de recuperare, dar și fișe de elaborare (creativitate).

Pentru elevii foarte buni, care dau dovadă de o bună pregătire la matematică le putem propune - *fișe de dezvoltare* ce conțin diferite exerciții și probleme, ce solicită de la ei un efort sporit în realizare, iar ceilalți elevi ai clasei vor lucra independent în caietele de clasă sau la tablă.

Pentru a corecta greșelile colective și individuale ale elevilor se vor propune - *fișe de consolidare și fixare a cunoștințelor* pe care le comit elevii în cadrul formării competențelor de calcul la matematică.

Pentru a dezvolta capacitățile creative ale elevilor din clasele primare în cadrul lecțiilor de matematică se vor propune elevilor - *fișe de elaborare*.

Conținuturile de învățare prevăzute curricular pentru studiu în clasele primare vor fi explicate respectând metodologia predării-învățării, de asemenea, în cadrul lor se va ține cont și de abordarea diferențiată.

Este recomandată aplicarea fișelor de lucru independent în cadrul studierii operațiilor aritmetice, a procedurilor de calcul legate de adunarea/scăderea, înmulțirea/împărțirea tabelară și netabelară; la formarea competențelor de rezolvare și formulare a problemelor, la predarea-învățarea elementelor intuitive de geometrie a mărimilor și unităților de măsură în clasele primare și nu în ultimul rând la formarea și dezvoltarea limbajului matematic al elevilor.

După cum am menționat mai sus, în cadrul predării-învățării-evaluării tuturor conținuturilor matematice prevăzute curricular în clasele primare pot fi propuse sarcini de lucru diferențiat. Atunci când cadrul didactic efectuează o activitate de sinteză a rezultatelor, el poate să le claseze și să le treacă într-un tabel nominal pentru a putea urmări munca fiecărui elev și nivelul atins de acesta. Astfel, pe parcursul realizării diverselor activități de predare-învățare-evaluare se realizează o monitorizare etapizată a performanțelor elevilor și înregistrarea lor într-o diagramă, pentru a avea posibilitatea mai târziu, de a revedea și a proiecta mai riguros demersul didactic.

În cadrul disciplinei școlare matematica, prestațiile elevului sunt puternic dependente de model, datorită capacității lui reduse de a-și autodirija disponibilitățile și procesele psihice în sensul dorit de învățător. De aici, rezultă necesitatea raportării la prestațiile elevului nu doar ca la niște rezultate finite, ci ca procese susceptibile de a fi optimizate pe parcursul lor. Pentru aceasta este necesar ca în structura comportamentului didactic al învățătorului să precumpănească sugestiile, explicațiile, lămuririle, sprijinul, îndrumarea, încurajarea [7].

În concluzie putem spun că o abordare diferențiată a predării-învățării-evaluării matematicii în clasele primare necesită de la cadrul didactic implicat:

- înțelegere profundă a conceptelor de pedagogie diferențiată; diferențierea și individualizarea instruirii.
- conștientizarea caracteristicilor instruirii diferențiate și a principiilor de educație diferențiată
- competențe de *proiectare și utilizare a strategiilor de instruire și educație diferențiată*.

Observăm că indiferent de formele, metodele și mijloacele prin care se organizează activitățile matematice pe care le realizează elevii (la tablă, pe caiete, în grup, pe fișe individuale), învățătorul trebuie să urmărească aplicarea întregului sistem diferențiat. Lucrul diferențiat cu elevii asigură caracterul individual și independent al învățării, ritmul propriu de lucru al elevului, conform capacităților și nivelului său de cunoștințe, priceperi și deprinderi. Sarcina învățătorului este de a oferi fiecăruia dintre elevi posibilitatea de a trăi bucuria realizării, de a-și valorifica potențialul, de a spori încrederea în sine.

Referințe bibliografice:

1. Chicu V., Crudu V., Gaiciuc V. Metodologia Privind evaluarea criterială prin descriptori În învățământul primar Clasele I-IV, Chișinău 2019. 95 p.
2. Crețu, C., Curriculum diferențiat și personalizat. Iași : Ed. Polirom, 1998.
3. Curriculum național: Învățământul primar. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p.

4. Diaconu A., Aprodu D., Instruirea diferențiată a elevilor. Suport de curs B. Editat de Fondul social Europa, 2008. 212 p.
5. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău, 2018. 272 p.
6. Jinga, I., Educația și viața cotidiană. București: E.D.P., 2005.
7. Purcaru M. Metodica activităților matematice și a aritmeticii pentru profesori din învățământul primar și preșcolar. Brașov: Editura Universității „Transilvania” din Brașov, 2008. 121 p.
8. Radu, I.T. Învățământul diferențiat. București : EDP, 1981.
9. Ursu L., Cecoi V. Metodica predării matematicii și științelor în clasele primare. Sinteze. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2004. 120 p.
10. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112538&lang=ro

ASSUMING THE RESPONSIBILITIES OF THE DECISION TO BE A PARENT ASUMAREA RESPONSABILITĂȚILOR DECIZIEI DE A FI PĂRINTE

Efrosinia HAHEU-MUNTEANU,
doctor în pedagogie, conferențiar universitar UPS ”Ion Creangă” din Chișinău,
Maria TOIA,
doctorandă UPS ”Ion Creangă” din Chișinău

CZU: 37.018.262

Summary: Taking responsibility for the parent's decision to provide a healthy education for the child in the context of nonviolent parental education is a challenge that involves a permanent learning process. This process can acquire an ilinear character, with growth and stagnation, and can be marked by various moments of crisis, which may require assistance.

Rezumat: Asumarea responsabilităților deciziei părintelui de a oferi o educație sănătoasă copilului în contextul educației parentale nonviolente este o provocare ce implică un proces permanent de învățare. Acest proces poate dobândi un caracter neliniar, de creștere și stagnare, și poate fi marcat de diverse momente de criză, ce pot necesita asistență.

Key words: resilience, parental responsibility, education, children's rights.

Cuvinte-cheie: reziliență, responsabilitate parentală, educație, drepturile copilului.

Traseul pedagogiei prin care se poate realiza dreptul la o educație de calitate a copilului începe în secolul XVII cu - ”Didactica magna” prin care J.A. Comenius a stabilit principiile didactice, treptat acest itinerar a fost șlefuit de operele marilor pedagogi ce au revoluționat teoria și metodologia didacticii: R. Descartes, J.J.Rousseau - ”Emil sau despre educație”, J.H.Pestalozzi – ”Cum își învață Gertruda copiii” (toți oamenii pot fi instruiți; omul trebuie dezvoltat ca tot întreg), F. Frobel - ”Educația omului” (a creat conceptul de grădiniță și termenul de jucărie educativă), M. Montessori - „Copilăria noastră frumoasă,, (teoria și metoda de educație în autoguvernare a copilului în colective), E. May -”Tânăra generație” (educația centrată pe copil), J. Dewey - ”Psihologie” (atmosfera democratică a educației în școli), K. D. Ușînski - ”Omul obiect al educației” (asigură legătura între observare gândire și limbaj), P. Nartop - ”Pedagogia socială” (educația sprijinită pe comunitate), I.H. Rădulescu - ” Câteva cugetări asupra educației”, S. Haret (alegerea metodelor), S. Bârsănescu (caracterul complex al actului educativ). Acest drept este în prezent asigurat prin art. 29 al Convenției cu privire la drepturile copilului; se garantează dreptul la o educație de calitate prin care se realizează ”dezvoltarea pleneră a personalității, a vocațiilor și a aptitudinilor mentale și fizice ale copilul”, se cultivă respectul pentru drepturile și libertățile